

Risico's en weerstandsvermogen

Afdelingsmanager: K. Deutekom

Afdeling: Directie

Omschrijving

Sinds 1 januari 2004 verplicht het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten tot het maken van een paragraaf weerstandsvermogen in de programmabegroting en de jaarrekening. Deze paragraaf moet tenminste bevatten:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- een inventarisatie van de risico's.

Conform het BBV, artikel 11:2, moeten wij vanaf 1 januari 2016 ook de volgende zes kengetallen verplicht opnemen in paragraaf weerstandsvermogen van de programmabegroting:

1. netto schuldquote;
2. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. solvabiliteitsratio;
4. grondexploitatie;
5. structurele exploitatieruimte;
6. belastingcapaciteit.

In het kader van financieel toezicht zijn nog geen landelijke normen beschikbaar. Dit is de aanleiding waarom de toezichthouder vooralsnog geen gebruik maakt van deze normen om te bepalen hoe wij presteren op de betreffende onderdelen. Mocht er alsnog een landelijke normering komen, dan zal de toezichthouder zich daarbij aansluiten.

Beleid omtrent weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen zonder dat het bestaande beleid moet worden gewijzigd. Het geeft inzicht in de robuustheid van de financiële positie van de gemeente.

Bij het weerstandsvermogen wordt onderscheid gemaakt in structureel en incidenteel weerstandsvermogen.

Inschatting risico's

Voor een goede bedrijfsvoering moeten we weten welke risico's (en kansen) wij hebben en hoe wij deze risico's kunnen beheersen. Ter bepaling van het benodigde weerstandsvermogen hebben we inzicht in het risicoprofiel nodig.

Middels een inventarisatie zijn de risico's verzameld. Belangrijk daarbij is te onderzoeken welke beheersmaatregelen zijn genomen of alsnog genomen moeten worden.

Ook bij de inventarisatie van de risico's maken we onderscheid in structurele en incidentele risico's. Daarbij wordt aangegeven wat het (maximaal) verwachte risicobedrag is en maakt de vakafdeling een inschatting over de kans van voordoen. We houden daarbij onderstaande inschattingspercentages aan.

Score	Risicokans	Gemiddelde risicokans
1. Laag	0% - 20%	10%
2. Matig	20% - 40%	30%
3. Gemiddeld	40% - 60%	50%
4. Hoog	60% - 80%	70%
5. Zeer Hoog	80% - 100%	90%

Omdat de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet slechts globaal is aan te geven wordt met een variatiebreedte van 20% gerekend.

Het verwachte (maximale) risicobedrag en de kans op voordoen leiden tot een gewogen risicobedrag.

Weerstandscapaciteit

Om het weerstandsvermogen te bepalen wordt het totaal van de gewogen risicobedragen afgezet tegen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden van de gemeente om niet begrote kosten te dekken. Ook hier weer wordt onderscheid gemaakt in structurele en incidentele weerstandscapaciteit.

- Incidentele weerstandscapaciteit

- Algemene reserve

Voor de berekening van het weerstandsvermogen hebben we de stand van de Algemene Reserve op 1 januari aangepast met de onttrekkingen/dotaties waarvan we weten dat die plaats gaan vinden.

- Risicoreserve

De gemeente Diemen heeft een deel van de Algemene Reserve, € 5 miljoen, apart gezet voor het opvangen van incidentele risico's.

- Reserve grondzaken

Bij de vaststelling van de Jaarrekening 2016 is de 'Reserve grondzaken' gevormd. Uit deze reserve kunnen, in eerste instantie, de risico's uit grondexploitaties verrekenend worden.

- Begrotingssaldo incidenteel

Ook het incidenteel verwachte begrotingssaldo telt mee bij de bepaling van het incidentele weerstandsvermogen.

- Structurele weerstandscapaciteit

- Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte die nog mogelijk is voor een tariefsverhoging OZB alvorens men toe kan treden als artikel 12 gemeenten. Men wordt artikel 12 gemeente wanneer een gemeente de eigen financiële huishouding niet meer rond krijgt en een beroep moet doen op extra gelden. Een gemeente wordt als het ware onder curatele gesteld.

- Stelpost onvoorzien

Het budget voor onvoorzien is gebaseerd op het aantal inwoners. Deze stelpost is structureel in de begroting opgenomen en dient ter dekking van onvoorziene uitgaven.

- Begrotingssaldo structureel

Het structureel verwachte begrotingssaldo telt mee bij de bepaling van het structurele weerstandsvermogen.

Weerstandratio

Het totaal aan gewogen risico's wordt afgezet tegen de weerstandscapaciteit. Dit leidt tot de bepaling van een weerstandratio. Met behulp van de hierna volgende tabel beoordelen we de ratio van de gemeente Diemen. Deze normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NAR).

	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Resultaten risico analyse

De risico's zijn te onderscheiden in structurele en incidentele risico's.

Voor structurele risico's moet de dekking gevonden worden in een permanente oplossing in de vorm van een voorziening, verzekering of een afdoende beheersmaatregel. Daarnaast zijn er nog risico's binnen de begroting die niet te kwantificeren zijn. Deze risico's zijn apart inzichtelijk gemaakt.

De risico's beschrijven we kort. Daarbij geven we aan of het een nieuw of een bestaand risico betreft. In de hierna volgende tabel zijn alle geïnventariseerde risico's in beeld gebracht.

Volgnr.	Risico-omschrijving	Verwacht (maximaal) risicobedrag	Kans op voordoen	Type
Incidentele risico's				
1.	Plantage de Sniep	1.500	Laag	Bestaand
2.	Claim Rijkswaterstaat grond A1	750	Zeer hoog	Bestaand
3.	Holland Park	-510	Matig	Bestaand
Subtotaal incidentele risico's		1.740		
Structurele risico's				
4.	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)	700	Hoog	Bestaand
5.	Sociaal domein transitietrajecten	500	Gemiddeld	Bestaand
6.	Leerlingengroei Diemen	400	Hoog	Bestaand
7.	Sociale werkvoorziening (bijdrage Pantar)	200	Hoog	Bestaand
8.	Abonnementstarief Wmo	200	Gemiddeld	Bestaand
Subtotaal Structurele risico's		2.000		
Totaal		3.740		
Niet kwantificeerbare risico's				
9.	Fiscale wijzigingen			Bestaand
10.	Marktontwikkeling aanbestedingen investeringen			Bestaand
11.	Herijking verdeling algemene uitkering in 2021			Bestaand

Incidentele risico's

Toelichting op de risico's van de gemeente Diemen:

1. Plantage de Sniep

Risicobedrag € 1.500.000

Nadere omschrijving risico:

Bij de meest recente actualisatie van de grondexploitatie van Plantage de Sniep (zie daarvoor het MPG bij de Jaarrekening 2018), is een zo goed als mogelijke inschatting gemaakt van het resultaat en de doorlooptijd van het project. In de geactualiseerde grondexploitatie is tevens ook een kansen- en risicoanalyse toegevoegd. Bij de voorbereiding en realisatie van grootschalige projecten spelen tal van projectspecifieke onzekerheden en nader te onderzoeken of af te spreken onderdelen een rol. De kansen- en risicoanalyse geeft inzicht in deze onzekerheden die mogelijk kunnen optreden. Hierbij is het streven om eventuele risico's met een negatieve financiële impact proberen te voorkomen en of te beheersen. In het MPG is een overzicht en toelichting van alle kansen, risico's en beheermaatregelen opgenomen, die zich kunnen voordoen in Plantage de Sniep.

Beheersmaatregelen:

De afgelopen tijd is reeds nadrukkelijker op kosten gestuurd en zijn diverse maatregelen genomen om 'zuinig' te werken. Deze werkwijze zal worden vervolgd. Tegenvallers zijn, bij langerlopende projecten, echter nooit helemaal te vermijden.

De belangrijkste risico's zoals gemeld in het MPG 2018 in afnemende grootte zijn:

- De bijdrage die ProRail doet voor de realisatie van de geluidsschermen langs het spoor. ProRail ontvangt deze bijdrage als subsidie vanuit het Rijk en het subsidieprogramma loopt op zijn einde. De planning die ProRail hanteert voor de voorbereiding en uitvoering van de geluidsschermen komt niet overeen met de einddatum van het subsidieprogramma, waarmee het risico bestaat dat ProRail niet meer kan (wil) meebetalen. Gewogen risico € 200.000.
- De ontwikkeling van Sniep Noord (plangebied ten noorden van Muiderstraatweg) is in volle gang en de beschikbare manoeuvreerruimte wordt steeds beperkter. Doordat het project zijn eindfase nadert is de kans klein dat dit risico daadwerkelijk optreedt. Daarentegen is de geraamde post voor tijdelijke maatregelen/faseringskosten in dit MPG kleiner geworden, waardoor de kans dat deze kleinere geraamde post overschreden wordt aanzienlijk is. Om deze reden blijft het risico als zodanig gehandhaafd. Het gewogen risico is hier € 122.500.

De belangrijkste kans is:

- T.b.v. het woonrijp maken van de deelplannen C2/D en N is het waarschijnlijk, nu het werk wordt voorbereid, dat het bedrag in de raming lager zal uitvallen dan begroot. De gewogen kans is in totaal € 81.000.

2. Claim Rijkswaterstaat grond A1

Risicobedrag € 750.000

Nadere omschrijving risico:

Op basis van een overeenkomst uit de jaren zeventig moet de gemeente Diemen nog een bedrag terugbetalen aan het Rijk. De gemeente had destijds een voorschotbedrag van het Rijk ontvangen voor de aankoop van gronden voor de aanleg van de A1. Omdat er uiteindelijk minder gronden nodig waren dan vooraf was voorzien, moet een gedeelte van het voorschotbedrag worden terugbetaald. Hiervoor had de gemeente een voorziening getroffen, maar bij de controle van de jaarrekening 2007 is besloten de voorziening naar de algemene reserve over te hevelen. Voorlopig bedraagt het risicobedrag maximaal € 750.000. Recent

heeft Rijkswaterstaat het initiatief genomen om deze casus nu op te pakken en af te ronden, zowel wat betreft de A1-A6 als de A1-A10. Gemeente Diemen en RWS zijn voornemens voor het einde van 2019 duidelijkheid te hebben.

Beheersmaatregelen:

De gemeente Diemen heeft met Rijkswaterstaat afgesproken dat de terugbetaling wordt gekoppeld aan de huidige wegwitbreiding van de A1, A10 en A9. Dit is afgesproken omdat Rijkswaterstaat nog een aantal hectare grond van de gemeente Diemen nodig heeft voor de wegwitbreiding. Deze aankoop wordt verrekend met het terug te betalen voorschot. Pas na afronding van de onderhandelingen over de wegwitbreiding en de bijbehorende grondtransacties kan een definitieve afrekening plaatsvinden.

3. Holland Park

Kansbedrag € 510.000

Nadere omschrijving risico:

Holland Park faciliterend

Het berekend risicobedrag is bij het MPG 2018 bij de Jaarrekening 2018 geschat op € 0,86 miljoen. Het gaat om het saldo van de gemaakte plankosten en de overige voorbereidingskosten die in het kader van de faciliterende planvoorbereiding Holland Park (voormalig Bergwijkpark Noord) zijn gemaakt en nog moeten worden verhaald op huidige en toekomstige ontwikkelende partijen.

Beheersmaatregelen:

Door externe partijen te faciliteren en de verbindende schakel te zijn, stimuleren we het particulier initiatief in de gebiedsontwikkeling. We hebben inmiddels meerdere overeenkomsten gesloten met meerdere projectontwikkelaars die een groot gedeelte van het gebied herontwikkelt (namelijk Diemervijver en Holland Park). Deze overeenkomsten regelen een exploitatiebijdrage, waarin impliciet ook de reeds gemaakte en te maken gemeentelijke voorbereidingskosten en incidentele investeringskosten zijn betrokken. Een deel van de bijdrage is inmiddels in rekening gebracht. In de komende jaren moet het overige deel ontvangen worden. Toekomstige particulieren van nog te ontwikkelen locaties zullen op vergelijkbare wijze moeten bijdragen in de gemeentelijke kosten.

Grondexploitatie Holland Park West

De grondexploitatie Holland Park West is 31 mei 2018 vastgesteld en bij de actualisatie van de grondexploitatie (zie daarvoor het MPG 2018), is een zo goed als mogelijke inschatting gemaakt van het resultaat en de doorlooptijd van het project. In de geheime bijlage van de geactualiseerde grondexploitatie is tevens ook een kansen- en risicoanalyse toegevoegd met een overzicht en toelichting van alle kansen, risico's en beheersmaatregelen opgenomen, die zich kunnen voordoen in Holland Park West. Het berekend kansbedrag is geschat op € 1,5 miljoen. Dit betekent dat de kansen groter zijn ingeschat dan de risico's.

Grondexploitatie Nieuwe locatie tankstation Provinciale weg

Hetzelfde geldt voor de grondexploitatie *Nieuwe locatie tankstation Provinciale weg*. Deze is 21 juni 2019 vastgesteld en bij de actualisatie van de grondexploitatie (zie daarvoor het MPG 2018), is de kansen en risico analyse opgesteld. Het berekend risicobedrag is geschat op € 0,1 miljoen.

Daarnaast is als uitkomst van de onderhandeling met BP over de sanering van het tankstation aan de Bergwijkdreef een belangrijk risico nu ingeboekt. Het saldo van de schadeloosstelling ca. € 1,8 miljoen wordt voorzien in de Reserve Grondzaken, waarbij de kans blijft om een deel van dit bedrag nog te verhalen bij de ontwikkelende partijen.

Eventuele resterende gemeentelijke kosten komen ten laste van de grondopbrengsten die door de gemeente in dit gebied gerealiseerd moeten worden op de eigen gemeentelijke grondposities. Uiteindelijk is het streven om budgetneutraal te eindigen. Op dit moment is dat ingeschat als haalbaar, maar in de komende jaren zouden zich mogelijk situaties kunnen voordoen die de haalbaarheid verminderen. De inpassingen van (maatschappelijke) voorzieningen, het realiseren van een deels (sociaal) woningbouwprogramma en duurzaamheidsambities hebben hierop hun invloed.

Structurele risico's

4. Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)

Risicobedrag € 700.000

Nadere omschrijving risico:

Via de Participatiewet (BUIG) verstrekt de gemeente uitkeringen om in het levensonderhoud te voorzien. Het macro budget voor deze uitkering wordt vastgesteld door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en via verdeelstaven jaarlijks in september tijdens het desbetreffende uitvoeringsjaar toegewezen aan gemeenten. Gemeenten die geld overhouden mogen dit houden. Er is geen terugbetaalverplichting.

In Diemen is het beleid bij het opstellen van de begroting dat de te ontvangen Rijksuitkering gelijk wordt gehouden met de te verwachten uitgaven (is budgettair neutraal). De laatste jaren laten echter flinke overschotten zien. Voor de begroting wordt vanaf 2020 daarom, op basis van ervaringscijfers, de uitgaven zo realistisch mogelijk ingeschat. Hier zit een groot risico aan vast omdat de Rijksuitkering pas in oktober van ieder jaar bekend wordt gemaakt. Daarnaast is Diemen ook afhankelijk van conjuncturele invloeden.

Beheersmaatregelen:

Door de poortwachtersfunctie goed in te zetten kan de instroom in de bijstand deels worden voorkomen. Daarnaast kan door een actief re-integratiebeleid te hanteren de uitstroom uit de bijstand worden bevorderd.

De gemeente kan, bij een omvangrijk tekort, onder voorwaarden in aanmerking komen voor een aanvullend budget, de zogenaamde "vangnetuitkering". De belangrijkste financiële voorwaarde waaraan moet worden voldaan is dat het tekort meer bedraagt dan 7,5%. Voor het meerdere kan een aanvullende uitkering worden gevraagd.

Een andere mogelijke beheersmaatregel voor het risico van deze uitkering, is het instellen van een egaliseriereserve.

5. Sociaal domein transitietrajecten

Risicobedrag € 500.000

Nadere omschrijving risico:

Vanaf januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor een drietal regelingen in het sociaal domein. Het betreft de nieuwe Jeugdwet, de overheveling van een deel van de AWBZ naar de Wmo en de Participatiewet. De decentralisaties gaan gepaard met forse bezuinigingen.

De gemeente Diemen krijgt ruim 9 miljoen voor de uitvoering van de taken binnen het Sociaal Domein. De VNG heeft in 2016 onderzoek gedaan naar de financiële effecten van de decentralisatie van het sociaal domein. Dit mede omdat in het nieuws was dat veel gemeenten fors meer geld uitgegeven zouden hebben dan dat zij hebben ontvangen. Er is in de afgelopen jaren steeds beter zicht is op betrouwbare cliëntgegevens (aantallen).

Het risico is dat alle aanvragen voor voorzieningen binnen het sociaal domein afgehandeld moeten worden. Het kan niet zo zijn dat een aanvraag niet behandeld wordt of een voorziening niet verstrekt wordt omdat er geen budget is. Dit 'open-einde' karakter vormt een risico.

Beheersmaatregelen:

We trachten de risico's te beheersen door:

- in te zetten op lokaal maatwerk;
- zelf uitvoering te geven aan trajecten;
- meer collectieve en algemene voorzieningen aan te bieden in plaats van individuele voorzieningen;
- in te zetten op vroegtijdige signalering zodat preventieve maatregelen genomen kunnen worden.

6. Leerlingengroei Diemen

Risicobedrag € 400.000

Nadere omschrijving risico:

Op basis van de leerlingenprognoses wordt een toename van het aantal leerlingen in het basisonderwijs verwacht. Deze toename in het aantal leerlingen hangt samen met de bevolkingsgroei van Diemen. Uitgaande van de gegevens in de prognose lijkt de huidige leerlingencapaciteit van de scholen in Diemen niet voldoende om deze groei op te vangen. De leerlingencapaciteit zal naar verwachting op verschillende locaties, onder andere in de Sniep en Diemen-Centrum, moeten worden uitgebreid.

Beheersmaatregelen:

Geen.

7. Sociale werkvoorziening (bijdrage Pantar)

Risicobedrag € 200.000

Nadere omschrijving risico:

Pantar is uitvoerder van de Sociale Werkvoorziening (SW) in Diemen en Amsterdam, het gaat om circa 64 inwoners van Diemen die een SW dienstverband hebben bij Pantar. In de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor 2019 is de afspraak opgenomen dat Pantar alleen het negatieve subsidieresultaat mag doorbelasten aan Diemen. Dit is het verschil tussen de Rijksbijdrage voor de SW en de werkelijke loonkosten.

Het operationeel resultaat is het verschil tussen de apparaatskosten die de stichting maakt voor de begeleiding en de inkomsten die uit de diverse SW activiteiten worden gegenereerd. Pantar heeft een negatief Operationeel resultaat. Diemen spant zich in het negatieve operationele resultaat van Pantar te beperken door het toebedelen van extra gemeentelijk werk zoals onderhoud van de buitenruimte en groen, schoonmaakwerk en re-integratie werkzaamheden voor de Participatiewet. Tot en met 2019 heeft Amsterdam het tekort op het operationeel resultaat voor haar rekening genomen. Een mogelijke bijdrage aan een negatief operationeel resultaat in 2019 is daarom niet verwerkt in de meerjarenbegroting.

Over een mogelijk operationeel tekort in 2020 is nog geen duidelijkheid. Naar verwachting wordt dit opnieuw door Amsterdam gedekt. Het is mogelijk dat na 2020 alsnog een bijdrage van Diemen wordt verwacht in het negatieve operationeel resultaat. Als dit het geval is wordt gekeken naar het volumeverschil tussen Amsterdam en Diemen, alsmede het verschil in toedeling van werk aan Pantar tussen beide gemeenten en de doelgroepen die door Pantar worden bediend.

Beheersmaatregelen:

Diemen spant zich structureel in om extra voor de doelgroep geschikt werkt te gunnen waarmee Pantar het tekort op het operationeel resultaat zoveel mogelijk beperkt. Van Pantar wordt verwacht de er beheersmaatregelen worden getroffen om het Operationeel tekort zoveel mogelijk te beperken.

8. Abonnementstarief Wmo

Risicobedrag € 200.000

Nadere omschrijving risico:

Per 1 januari 2020 treedt een wetwijziging in werking omtrent het Wmo abonnementstarief. Ongeacht het aantal voorzieningen, gebruik, inkomen en vermogen betaalt de cliënt € 19 per maand eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen. Sinds 1 januari 2019 geldt een maximale eigen bijdrage van € 17,50 per vier weken ongeacht het aantal voorzieningen en het inkomen en vermogen van de cliënt. Dit is ingevoerd vooruitlopend op de wetwijziging per 1 januari 2020. Gemeenten worden vanuit het Rijk gecompenseerd voor de verminderde inkomsten aan eigen bijdrage. Daarnaast verwachten gemeenten door invoering van een abonnementstarief een toename in de vraag naar Wmo-voorzieningen, omdat de financiële prikkel voor burgers om zelf voorzieningen te regelen wegvalt.

Beheersmaatregelen:

Geen.

Nog niet te kwantificeren risico's

9. Fiscale wijzigingen

Nadere omschrijving risico:

Op het gebied van de fiscale wetgeving zijn de laatste jaren veel ontwikkelingen.

- Vennootschapsbelasting

Op 1 januari 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen van kracht geworden. Als gevolg hiervan zijn gemeenten vennootschapsbelastingplichtig indien en voor zover een onderneming wordt gedreven. Met name 'winstgevende' grondexploitaties vormen hierbij een financieel risico.

De gemeente Diemen heeft in 2016 al haar activiteiten voor de vennootschapsbelasting beoordeeld op basis van de relevante ondernemerscriteria. Op basis van deze beoordeling heeft de gemeente Diemen het standpunt ingenomen dat er geen sprake is van vennootschapsbelastingplichtige activiteiten. De Belastingdienst heeft inmiddels een standpunt ingenomen en aangegeven waar het vermoeden bestaat van belastingplichtige activiteiten. Dit zijn de volgende activiteiten:

- het ophalen van bedrijfsafval;
- de verkoop van reststoffen voortkomend uit de activiteit inzameling van huishoudelijk afval (hierover loopt overleg met de Nederlandse Vereniging van Reinigingsdiensten). De impact van de tussenkomst een tussenschakel, zoals bijvoorbeeld Rova, is eveneens onderwerp van gesprek;
- het geven van gelegenheid van reclame-uitingen voortvloeiend uit privaatrechtelijke (concessie) overeenkomsten;

- de uitgifte van leningen.

Onze (externe) fiscale adviseur heeft voor Diemen onderzocht of bovenstaande activiteiten leiden tot een belastingplicht. Het blijkt dat met name de concessieovereenkomsten voor de uiting van reclame voor Diemen relevant is. Ondanks dat wij het op voorhand niet eens zijn met de aanslagoplegging doen we vanaf 2016 wel aangifte. Dit om naheffingsrente (8%) uit te sluiten. Het aanslagbedrag bedraagt jaarlijks plusminus € 40.000.

De gemeente volgt de landelijke ontwikkeling nauwkeurig om te kunnen anticiperen op eventuele relevante ontwikkelingen. In de meerjarenprognose grondexploitaties wordt jaarlijks de vpb-positie van de grondexploitaties vastgelegd.

- Btw vrijstelling sport

In 2019 is het btw-regime voor sportaccommodaties gewijzigd. Vanaf 1 januari 2019 is de btw-sportvrijstelling uitgebreid. Het geven van gelegenheid tot sportbeoefening zonder winstoogmerk is dan niet meer belast met btw. Gemeenten en sportstichtingen mogen geen btw meer in rekening over de gebruikersvergoedingen of huuropbrengsten. Omdat er geen btw in rekening wordt gebracht hebben gemeenten en sportstichtingen ook geen recht meer op teruggaaf van btw op de kosten. De btw op de kosten wordt een kostenpost. Om gemeenten en sportstichtingen tegemoet te komen, heeft de Minister voor Medische Zorg een compensatieregelingen in het leven geroepen (Regeling specifieke uitkering sport, afgekort SPUK). Op basis van deze regeling kan tot 2023 alsnog een beroep gedaan worden op btw-compensatie. Het Rijk heeft hiervoor een apart budget opzij gezet. Naar verwachting is het bedrag dat geclaimed gaat worden hoger dan het budget dat opzij is gezet. In dat geval wordt de btw verhoudingsgewijs gecompenseerd.

10. Markontwikkeling aanbestedingen investeringen

Nadere omschrijving risico:

Het herstel van de economie leidt er toe dat de marktprijzen in rap tempo stijgen. Naast de reguliere uitgaven staan er de komende jaren veel investeringen gepland. Het is lastig aan te geven of de huidige markontwikkeling tot nadelige financiële effecten leidt. Wij vinden het van belang dit risico wel kenbaar te maken. Nu al rekening houden met eventuele effecten is te opportuun.

Op basis van de aanbestedingsprocedure zal de financieel meest voordelige aanbieder de meeste kans maken, al telt de weging van kwaliteit natuurlijk ook mee. Wanneer onverhoopt blijkt dat de aanbestedingen prijstechnisch gezien tegenvallen dan kan altijd nog een heroverweging plaatsvinden of alle voorgenomen investeringen uit het investeringsplan op het voorgenomen ambitieniveau doorgang kunnen vinden dan wel het investeringsbudget te verhogen.

11. Herijking verdeling algemene uitkering in 2021

Nadere omschrijving risico:

Komende jaren vindt naast de overheveling van het sociaal domein naar de algemene uitkering een herijking plaats van de verdeling van de andere middelen van de algemene uitkering. Beide trajecten lopen gelijk op. De nieuwe verdeling wordt voorzien in 2021.

De minister van Binnenlandse Zaken meldt in een brief aan de Tweede Kamer dat met die herijking wordt gestreefd naar een globale verdeling, die aansluit bij de verschillen in kosten van gemeenten en bij de verschillen in inkomsten die gemeenten zelf genereren.

Voor deze herijking wordt onderzocht in hoeverre met de verdeling rekening moet worden gehouden met kostenverschillen tussen gemeenten. Als er weinig ruimte is voor verschillen in aanbod van een voorziening, dan moet er meer worden verevend voor verschillen in kosten tussen gemeenten. Dit wordt per taakveld onderzocht. Daarvoor vindt een apart onderzoek plaats naar de beleidsvrijheid en maatschappelijke acceptatie van verschillen in aanbod van gemeentelijke voorzieningen.

Er vindt ook een onderzoek plaats naar alternatieve manieren om rekening te houden met verschillen in eigen inkomsten. Nu wordt daarvoor uitgegaan van een uniforme standaard, maar mogelijk is een meer gedifferentieerde aanpak mogelijk.

En er vindt in het kader van de herijking een onderzoek plaats of de huidige centrumfunctie voor de verdeling van de middelen uit de algemene uitkering nog voldoet. In het herijkingsonderzoek wordt daarbij meegenomen of een groot aantal kernen in de gemeente leidt tot hogere kosten. Naast de herijking vindt een inventarisatie plaats naar mogelijke knelpunten bij de decentralisatie uitkeringen van het gemeentefonds en het bekostigen van de gezamenlijk opgaven van het Rijk en gemeenten.

Als laatste spoor voor het groot onderhoud aan de financiële verhoudingen wordt de informatievoorziening over de geldstromen van het Rijk aan gemeenten en ook de informatievoorziening over de financiële positie van gemeenten verbeterd. Daarvoor wordt een centrale database ontwikkeld, waarvan de eerste versie deze zomer wordt gelanceerd. Er wordt ingezet op meer verspreiding van financiële kennis over de financiële verhoudingen.

Berekening weerstandscapaciteit

Onderstaand de berekening van de structurele en incidentele weerstandscapaciteit. De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt onder de tabel afzonderlijk toegelicht.

Weerstandscapaciteit	1 januari 2020
Incidenteel Weerstandvermogen	
Algemene reserve	12.875
Risicoreserve	4.615
Reserve Grondzaken	350
Verwacht begrotingsaldo incidenteel	-370
Totaal weerstandscapaciteit incidenteel	17.470
Weerstandvermogen Structureel	
Onbenutte belastingcapaciteit	4.460
Stelpost onvoorzien	50
Verwacht begrotingssaldo structureel	435
Totaal weerstandscapaciteit structureel	4.945
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	22.415

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte die nog mogelijk is voor een tariefsverhoging OZB alvorens men toe kan treden als artikel 12 gemeenten. Men wordt artikel 12 gemeente wanneer een gemeente de eigen financiële huishouding niet meer rond krijgt en een beroep moet doen op extra gelden. Een gemeente wordt als het ware onder curatele gesteld. Op

basis van het landelijke gemiddelde OZB-percentages van de WOZ-waarde is het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 van de Financiële verhoudingswet voor het jaar 2019 vastgesteld op 0,1905%.

Onbenutte belastingcapaciteit	WOZ-waarde Begroot 2020	Tarief begroot 2020 Diemen	Tarief Artikel 12	Verschil tarieven	Onbenut
Woningen - eigenaren	5.032.325	0,0814%	0,1853%	0,1039%	5.230
Niet-woningen - eigenaar	635.000	0,2519%	0,1853%	-0,0666%	-425
Niet-woningen - gebruiker	635.000	0,2394%	0,1853%	-0,0541%	-345
Totaal onbenutte belastingcapaciteit					4.460

Weerstandratio

Bij de weerstandratio worden de geïnterpreteerde risico's afgezet tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. In onderstaande tabel de berekening van de gewogen risicobedragen.

Risicoprofiel begroting 2020				
Volgnr	Risico-omschrijving	Verwacht risicobedrag (maximaal)	Kanspercenta	Gewogen risicobedrag
Incidentele risico's				
1	Plantage de Sniep	1.500	10,0%	150
2	Claim Rijkswaterstaat grond A1	750	90,0%	675
3	Holland Park	-510	30,0%	-155
Totaal risicoprofiel Incidenteel		1.740		670
Structurele risico's				
4.	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)	700	70,0%	490
5.	Sociaal domein transitietrajecten	500	50,0%	250
6.	Leerlingengroei Diemen	400	70,0%	280
7.	Sociale werkvoorziening (bijdrage Pantar)	200	70,0%	140
8.	Abonnementstarief Wmo	200	50,0%	100
Totaal risicoprofiel Structureel		2.000		1.260
Totaal		3.740		1.930

Berekening weerstandratio

De weerstandratio wordt berekend voor de incidentele en structurele risico's. Aan de hand van de eerder genoemde gewogen risicobedragen en weerstandscapaciteit bepalen we hoe Diemen er voor staat.

Weerstandratio incidenteel =	Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 17.470	=	26,1
	Gewogen risicobedrag	€ 670		

Weerstandsratio structureel =	Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 4.945	=	3,9
	Gewogen risicobedrag	€ 1.260		

Conclusie

De **incidentele weerstandsratio** is uitstekend.

De grondexploitatie blijven, door de snelle ontwikkelingen en de grote geldstromen die hiermee gepaard gaan, een fors deel van het incidentele risico uitmaken.

Ook de **structurele weerstandsratio** is uitstekend.

Structureel zijn de risico's van de 'open-einde' regelingen binnen het sociaal domein en de bijstand het grootst. Met name binnen de jeugdzorg kunnen incidentele gevallen zorgen voor financiële tegenvallers. Daarnaast geeft de term 'open-einde' al aan dat we niet zelf kunnen bepalen om te stoppen met de uitgaven. Nieuwe aanvragen, voor bijvoorbeeld een Wmo-voorziening of bijstandsuitkering moeten afgehandeld worden.

Kengetallen

Kengetallen	Norm	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1. Netto Schuldquote	<100%: groen >130%: rood	50%	107%	127%
2. Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<70%: groen >100%: rood	49%	105%	125%
3. Solvabiliteitsrisico	>50%: groen < 30% rood	22%	15%	14%
4. Grondexploitatie	DI	3%	2%	4%
5. Structurele exploitatieruimte	>0,6%: groen < 0%: rood	1,8%	0,0%	0,5%
6. Belastingcapaciteit	Landelijk gemiddelde 100%	125%	101%	106%

1+2. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De nettoschuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De nettoschuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Nu kan er in een gemeente sprake zijn van het doorlenen, door weer aan andere partijen een lening te verstrekken, zoals aan sportclubs, culturele organisaties, etc. Om vervolgens inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen moet de schuldquote zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden worden weergegeven. Op deze manier ontstaan twee indicatoren.

Deze indicatoren brengen in beeld in hoeverre de netto schulden zich verhouden tot de totale baten (inkomsten) van de gemeente. Hoe hoger het percentage, hoe meer externe financiering de gemeente heeft aangetrokken om de activiteiten (investeringen) te financieren.

Dit inzicht is uiteraard voor Diemen zelf van belang, maar het is ook verplicht deze kengetallen in begroting en rekening op te nemen. Samen met de andere vier financiële kengetallen geven ze een beeld van de financiële situatie van de gemeente.

De netto schuldquote wordt volgens een vaste formule berekend:

De netto schuldquote = (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%

A Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)

B Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)

- C Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)
- D Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)
- E Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)
- F Liquide middelen (cf art. 40 BBV)
- G Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)
- H Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen

3. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft een beeld van de mate waarin een gemeente zijn bezittingen financiert met eigen of vreemd vermogen. Voor het vergelijk met andere gemeenten heeft deze maatstaf beperkingen. Het kan zijn dat een gemeente activa huurt, terwijl een andere gemeente activa in eigen bezit heeft. Daardoor verschillen de balansen van gemeenten aanzienlijk, terwijl de risico's van beide instellingen elkaar weinig ontlopen.

4. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten van de gemeente. Het is belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of de grondexploitaties kunnen bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen (en dus ook tot een lagere solvabiliteitsratio).

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het van belang te kijken naar de structurele baten en lasten. Dit kengetal geeft aan welke ruimte de gemeente heeft om eigen lasten te dragen. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in Diemen zich verhoudt ten opzichte het landelijke gemiddelde. De belastingcapaciteit is gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing).

